

OMUL CARE ȘTIE SĂ CONJUGE INTERESUL PUBLIC CU RIGOAREA ȘTIINȚIFICĂ

DOCTORUL HABILITAT ÎN FILOLOGIE VASILE BAHNARU LA 70 DE ANI

Născut la 24 octombrie 1949 în satul Micleușeni, Nisporeni.
Filolog, domeniile de cercetare: lexicologia și lexicografia,
gramatica, probleme generale de lingvistică, semasiologia.
Doctor habilitat în filologie (2008), profesor universitar (2016).

Lingvist remarcabil, unul dintre ardenții luptători pentru limba română și trecerea la alfabetul latin în Basarabia la sfârșitul anilor 1980 ai secolului trecut, militant de vază al Mișcării de Eliberare Națională, Vasile Bahnaru a știut să conjuge de-a lungul vieții într-un mod rezonabil și fericit activitatea științifică și didactică cu cea publică. Printr-o serie de articole publicate în ultimii ani ai puterii sovietice, a contribuit la spargerea tabuurilor impuse de URSS în ceea ce privește denumirea corectă a limbii române.

Născut la 24 octombrie 1949 în familia lui Ion Bahnaru din Micleușeni, Nisporeni, a făcut studiile primare în satul natal (1958–1965), cele medii la Școala nr. 1 din Nisporeni (1965–1967). După satisfacerea serviciului militar, devine student la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Litere, pe care o absolvă în anul (1971–1976).

Își începe activitatea ca profesor de limbă și literatură la Școala nr. 29 din Chișinău, unde muncește până în anul 1977. În același an se angajează la Institutul de Lingvistică (astăzi Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”), unde activează până în prezent, urcând toate treptele ierarhiei științifice. În 1982 a obținut titlul de doctor în filologie cu teza *Mutații de sens: cauze, modalități, efecte*, iar în anul 2008 susține teza de doctor habilitat *Bazele lingvistice pentru o teorie generală a lexicografiei românești*.

Publică singur și în colaborare peste 200 de studii și articole, inclusiv monografii, manuale, dicționare, culegeri de studii și articole științifice, recenzii, rezumate, articole de popularizare etc. Discipol al acad. Silviu Berejan, filolog de profil larg, semnează un șir

de cercetări, diverse sub aspectul problematicii abordate, adevărul științific fiind crezul vieții sale. Reținem în această perspectivă studiile privind: a) lexicologia și lexicografia; b) gramatica; c) probleme generale de lingvistică; d) semasiologia ș.a. A abordat și o serie de probleme de ordin stilistic și gramatical al vocabularului românesc și anume, antonimia ocazională, valorile stilistice ale ocazionalismelor lexicale și norma literară.

Un domeniu preferat al său au fost și rămân dicționarele. A publicat *Dicționarul explicativ pentru elevi*, *Mic dicționar de neologisme*, *Dicționar de omonime*, *Dicționar de antonime* etc. Autorul pornește de la ideea că un dicționar cuprinde cunoștințe variate, dar precise, interpretări sintetic exprimate și logic prezentate. Criteriul semantic este acela care primează în alcătuirea unei lucrări lexicografice. Acesta însă trebuie îmbinat cu cel gramatical în așa fel încât să se reflecte realitatea limbii în complexitatea sa. Prin lucrările sale Vasile Bahnaru stabilește și propune lexicografilor principii și metode de elaborare a diferitelor tipuri de dicționare, abordează probleme ale vocabularului curent, analizează aspectele sincronice privind studierea în sistem a semanticii lexicale, toate interpretate prin prisma teoriei sale.

Fidel activității didactice, Vasile Bahnaru ține cursuri la Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, cursuri care sunt adevărate ore de revelație spirituală pentru studenți, având un accentuat caracter enciclopedic. A participat, în calitate de coautor și redactor responsabil, la elaborarea și publicarea manualului de *Lexicologie practică a limbii române* (Chișinău, 2013), lucrare de stringentă necesitate pentru procesul de instruire a

studentilor. Este o contribuție teoretică și practică substanțială la studierea vocabularului românesc prin filiera realizărilor lingvistice de ultimă oră, constituind, simultan, și un important vademecum empiric.

La propunerea lui Vasile Bahnaru, în 2011 a fost inițiat proiectul *Baza de Date a limbii române (lexicul actual)*. *Lingvistica în Republica Moldova. Indice bibliografic*, având ca scop înregistrarea, sistematizarea și valorificarea textelor românești de până la sfârșitul secolului al XIX-lea, în continuare a fost selectată riguros literatura artistică, științifică, publicistica din secolul al XX-lea, urmând să fie colectate textele din secolul al XXI-lea. Baza de date ajută la rezolvarea problemei registrului de cuvinte în dicționare în funcție de tipul, scopul și destinația lor, caracteristica stilistică. *Indicele bibliografic* elaborat în cadrul proiectului cuprinde sumarul aparițiilor semnate de cercetătorii de la Centrul de Lingvistică și Centrul de Terminologie, de profesorii universitari de la facultățile de filologie, datând cu anii 1991–2011.

Ultimii ani sunt marcați de câteva cărți esențiale. Studiul sociolingvistic *Calvarul limbii române în timpul dominației sovietice (studiu și documente de arhivă)* (Chișinău, 2015) relevă că sub ocupația URSS limba română din dreapta Prutului s-a confruntat cu politici mult mai dure decât în perioada țaristă. Volumul inserează stenogramele istoricei sesiuni comune a Institutului de Lingvistică al AȘ a URSS și a Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a AȘ a URSS din anul 1951, precum și ale ședinței sectorului de specialitate din cadrul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură din 1954, unde au fost puse în discuție problemele limbii literare, originea ei, structura gramaticală și lexicul de bază, direcțiile de dezvoltare și de îmbogățire a lexicului, moștenirea literară clasică etc.

În coautorat cu Gheorghe Cojocaru, Vasile Bahnaru semnează volumul *Congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor din RSS Moldovenească (14-15 octombrie 1965)*, Chișinău, 2018. După cum menționează autorii, la acest congres s-a manifestat plener rezistența conștiinței naționale a românilor basarabeni împotriva unui regim opresor totalitar. Reacția conducerii de partid la suflul profund național al Congresului Scriitorilor a fost promptă, rapidă și dură și, ca urmare, unii participanți la această adunare, în special cei care au fost în dezacord cu poziția partidului, au fost supuși reeducării ideologice.

Tot în coautorat cu Gheorghe Cojocaru apare volumul *Cazul revistelor „Zvezda” și „Leningrad” și ecourile lui la Chișinău* (Chișinău, 2018). Este abordată problema raportului dintre oamenii de litere și artă, pe de o parte, conducerea de partid și puterea de stat, pe de alta, dintre tendința firească spre libera creație și controlul

ideologic. Această carte avertizează asupra pericolului repetării rătăcirilor din trecut, mai ales că în politica de astăzi din Republica Moldova se atestă suficiente idei vetuste cu miros de naftalină proletcultistă.

Activitatea publicistică de la sfârșitul anilor 1980, în toila luptei pentru independență și desprindere de URSS, când a reedificat și deșteptat mentalități prin articolele „Mai adevărat ca adevărul”, „Alfabet pe banca acuzaților” ș.a., pe care le-a semnat împreună cu publicistul Constantin Tănase, și-a găsit transpunere în volumul *Miscellanea Basarabensia* (Iași, 2012). Volumul cuprinde articole și studii care tratează probleme de politică, de istorie, de morală și psihologie socială, de cultură, de lingvistică, de literatură și de existență în general.

Cu certitudine, lingvistica noastră este dominată de numele lui Vasile Bahnaru: a fost director general al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Difuzare a Cărților al Republicii Moldova (1990–1992), director adjunct al Centrului Național pentru Standarde de Limbă (1992–1993), director executiv al Asociației Naționale de Terminologie (1993–1998), director interimar al Institutului de Filologie al AȘM (2009–2010), director al Institutului de Filologie Română „B.P.-Hasdeu” al AȘM (2010–2018). Obligațiile profesionale au fost suplimentate de numeroase angajamente sociale, activând concomitent ca: președinte al Seminarului științific de profil, specialitatea „Limba română” (2008–2014), conducător de doctorat, contribuind la pregătirea de noi cercetători în domeniul lingvisticii. A fost „consultant științific la 2 postdoctoranzi și conducător științific la 6 doctoranzi; este președinte al Consiliului Științific al Institutului, membru al comisiei de admitere la doctoratură și de susținere a examenului de specialitate, membru al consiliului de susținere a tezelor de doctor în filologie etc. Cu consacrare deplină activează și în sfera redacțională, muncind ca redactor coordonator al Editurii „Știința” (1998–2006), redactor-șef al revistei „Buletin de lingvistică”, redactor-șef al revistei „Philologia”.

Activitatea științifică și didactică a prof. Vasile Bahnaru este apreciată la înalta-i valoare, el fiind distins cu Ordinul Republicii (2010), titlul onorific de Om Emerit (2009), Premiul AȘM „Grigore Vieru” (2009), Premiul „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Academiei Române (2018), titlul de Cetățean de Onoare al comunei Dumbrăveni, Suceava ș.a.

Se spune că omul nu are un cuvânt mai nobil pentru a demonstra cine este, decât numele pe care și l-a făcut prin muncă. La împlinirea vârstei de 70 de ani, îi aducem în dar lui Vasile Bahnaru florile recunoștinței.

Dr. Maria ONOFRAȘ